

KOHTI MAHDOLLISUUKSIEN SOSIAALITURVAA

Sosiaaliturvan kokonaisuudistus – SATA

Sosiaaliturvauudistus

Hallitus on ryhtynyt suomalaisen sosiaaliturvan uudistamiseen. Sosiaaliturvauudistuksen (SATA) tavoitteena on tehdä työn vastaanottaminen aina kannattavaksi, vähentää köyhyyttä ja turvata riittävä perustoimeentulo kaikissa elämäntilanteissa. Lisäksi koko sosiaaliturvajärjestelmästä halutaan yksinkertaisempi ja selkeämpi.

Sosiaaliturvauudistusta valmistelee komitea, jossa on mukana keskeiset hallinnonalat sekä työmarkkinajärjestöt ja kolmas sektori. Komitean työtä tukee neljä jaostoa.

Suomen perustuslain mukaan

- jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon
- jokaisella on oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella
- julkisen vallan on turvattava riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä
- julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu
- julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä

Väestön ikääntyminen lisää sosiaalimenoja

Jotta suomalaisen sosiaaliturvan taso voidaan tulevaisuudessa säilyttää, yhteiskuntapolitiikalle ja sosiaaliturvalle on asetettava uusia vaatimuksia. Ikääntyminen nostaa sosiaalimenoja samalla, kun työikäisen väestön väheneminen hidastaa kansantulon kasvua. Ensimmäisen kerran hyvinvointivaltion historiassa työikäisen väestön määrä on kääntymässä laskuun. Samanlainen kehitys on nähtävissä muissakin maissa, mutta Suomessa muutos on poikkeuksellisen suuri.

Globalisoituminen – mahdollisuus ja haaste

Globalisoitumisen vaikutukset ovat vasta osittain nähtävissä. Suomen mahdollisuudet tarjota tuotantotoiminnalle kilpailukykyiset puitteet riippuu yhä enemmän työvoiman osaamisesta ja henkisesti uusiutumiskyvystä. Sosiaaliturvan tavoitteena on myötävaikuttaa työllisyysasteen kasvuun ja tukea nopeaa työllistymistä. Työmarkkinoiden erilaistuminen ja tuotannon nopeat muutokset asettavat sosiaaliturvalle uusia vaatimuksia.

Tulevaisuudessa on yhä tärkeämpää se, miten Suomessa syntyneet ja koulutetut työntekijät käyttävät osaamistaan suomalaisen

yhteiskunnan hyväksi. Keskeistä on myös se, miten maamme onnistutaan saamaan osajia ulkomailta.

Kansainvälisen kilpailukyvyn säilyttäminen edellyttää lisääntyvää tehokkuutta myös kotimarkkinoiden toimijoilta. Julkisen sektorin tehokkuus vaikuttaa osaltaan kilpailuedellytyksiin. Tehostamispyrkimys on jo lisännyt tuotannon kilpailuttamista, ulkoistamista ja uudelleen järjestelyjä. Se on johtanut myös julkisen sektorin toiminnan monimuotoistumiseen.

Sata eri aikoina syntynyttä sosiaalietuutta

Sosiaaliturvaa koskevaan lainsäädäntöön kuuluu useita kymmeniä säädöksiä ja erilaisia etuusnimikkeitä on lähes sata. Etuudet poikkeavat toisistaan, koska ne ovat syntyneet vuosien kuluessa ja niitä on muutettu eri aikaan. Näin nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä ei ole kaikilta osin oikeudenmukainen, kattava eikä kannustava.

Sosiaaliturvaan 1990-luvulla tehtyjen leikkausten ja myöhempien parannusten merkitystä ei ole myöskään tarkasteltu kokonaisuutena. Lainsäädäntöä on nyt tarpeen tarkastella kokonaisuutena, jotta saadaan luotettava näkemys siitä, miten sosiaaliturvajärjestelmää pitäisi kehittää.

Kohti mahdollisuuksien sosiaaliturvaa

Suomalainen sosiaaliturva on kiinteä osa yhteiskuntaa ja vaikuttaa monella tavalla ihmisten jokapäiväiseen elämään. Lähtökohtana on, että jokainen kantaa vastuun itsestään ja läheisistään. Sosiaaliturvan on kuitenkin tarjottava riittävä toimeentuloturva köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi, sekä keinoja osallisuuden voimistamiseksi. Tavoitteena on tukea oman elämän hallintaa, avata uusia mahdollisuuksia ja tarjota edellytykset toimintakyvyn parantamiseen.

Vanhuus, sairaus tai vammaisuus voivat johtaa toimintakyvyn pitkäaikaiseen tai pysyvään vajaukseen. Sosiaaliturvan tehtävänä on vähentää haittoja siten, että ihmisen mahdollisuus työhön ja itsenäiseen elämään säilyy mahdollisimman hyvänä.

Olemme siirtymässä pelkästä toimeentulon turvaamisesta aktiiviseen, mahdollisuuksia luovaan sosiaaliturvaan, joka kannustaa työhön hakeutumiseen, työssä pysymiseen ja työhön palaamiseen. Tämä edellyttää muun muassa työvoimapalveluiden ja koulutus- ja kuntoutustoiminnan tehostamista.

Minkälainen sosiaaliturva on tavoitteena

- Kannustava ja oikeudenmukainen sosiaaliturva kaikille
- Köyhyyden vähentäminen keskeistä
- Riittävä perusturva erilaisissa elämäntilanteissa
- Työn vastaanottaminen aina kannattavaksi ja helpoksi ilman turhaa byrokratiaa
- Perusturvan oltava tasoltaan sellainen, ettei toimeentulotuen tarve olisi pysyvää ja jatkuvaa
- Selkeämpi ja yksinkertaisempi järjestelmä
- Sosiaaliturvan rahoitus kestäväälle pohjalle
- Kohti pidempiä työuria

Miten uudistus etenee

Uudistus toteutetaan vaiheittain. Ensimmäiset esitykset on tarkoitus antaa eduskunnan käsiteltäviksi syyssituntokaudella 2008. Ehdotus uudenlaisesta sosiaaliturvasta on valmis vuoden 2009 loppuun mennessä kuitenkin siten, että kokonaisuudistuksen peruslinjausten tulisi valmistua vuoden 2008 loppuun mennessä.

Sosiaaliturvauudistus

1. Hallitusohjelma
2. SATA-komitea asetetaan, kesäkuu 2007
3. Ensimmäiset esitykset eduskunnalle syksyllä 2008
4. Peruslinjaukset sosiaaliturvan kokonaisuudistuksesta vuoden 2008 loppuun mennessä
5. Kokonaisuudistuksen täsmennetyt linjaukset talous- ja työllisyysvaikutuksineen vuoden 2009 helmikuun loppuun mennessä
6. Ehdotukset vuoden 2010 alusta voimaan tulevista muutoksista vuoden 2009 huhtikuun loppuun mennessä
7. Komitean esitys sosiaaliturvan kokonaisuudistuksesta valmistuu 2009 loppuun mennessä

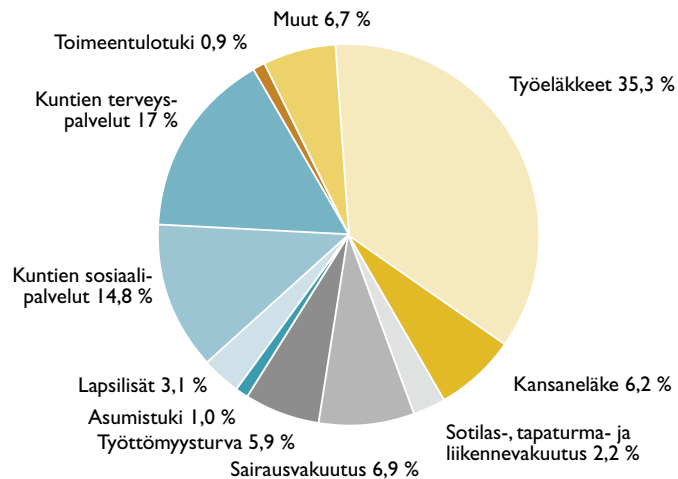
Mistä suomalainen sosiaaliturva muodostuu

Sosiaaliturvaan kuuluu asumiseen ja työskentelyyn perustuvia etuuksia. Kaikki Suomessa vakinaisesti asuvat henkilöt ovat oikeutettuja sosiaali- ja terveyspalveluihin. Lisäksi olemme oikeutettuja eläkkeeseen, sairausvakuutukseen sekä vanhempain- ja perhe-etuuksiin. Myös asumista tuetaan. Kansaneläkelaitos hoitaa ja maksaa sosiaaliturvaan kuuluvia etuuksia.

Työssä olevilla suomalaisilla on oikeus työttömyysturvaan ja työeläkkeeseen. Heidät on myös vakuutettu tapaturmien ja ammattitautien varalle. Kansaneläke turvaa niiden eläkeläisten toimeentulon, jotka eivät saa muuta eläkettä.

Viimesijaisena turvana on toimeentulotuki, jonka maksaminen on kuntien vastuulla.

Yhteenlasketut sosiaalimenot olivat 45,3 miljardia euroa vuonna 2007 (ennakkotieto)

Lisää tietoa sosiaaliturvauudistuksesta:
www.stm.fi/sosiaaliturvauudistus

■ SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

PL 33, 00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8, Helsinki

Puh. (09) 16001 (vaihde)

Faksi (09) 160 74126

Sähköposti: etunimi.sukunimi@stm.fi

Esitetilaukset: viestinta@stm.fi

www.stm.fi

Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2008:3

ISSN 1236-2123

ISBN 978-952-00-2566-3 (nid.)

ISBN 978-952-00-2567-0 (PDF)

